

Atf İçin: Kara H, Atasoy D, 2021. İnvaryant Yakınsaklık Yardımıyla Tanımlanan Modülüs Fonksiyonlar Uzayları, İğdır Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü Dergisi, 11(3): 2301-2306.

To Cite: Kara H, Atasoy D, 2021. The Space of Modulus Functions Defined by Invariant Convergence, Journal of the Institute of Science and Technology, 11(3): 2301-2306.

İnvaryant Yakınsaklık Yardımı ile Tanımlanan Modülüs Fonksiyonlar Uzayı

Hasan KARA¹, Dinçer ATASOY^{2*}

ÖZET: Bu çalışmada invaryant yakınsaklık yardımı ile bazı dizi uzayları tanımlanarak bazı kapsamlar kuruldu. ℓ^σ ve $\ell^{\sigma\sigma}$ uzaylarının $\ell^\sigma(p)$ ve $\ell^{\sigma\sigma}(p)$ uzaylarına genelleştirildiği gibi $[\omega_\sigma]$, $\bar{\omega}_\sigma$ ve $\bar{\bar{\omega}}_\sigma$ uzaylarını da $[\omega_\sigma(p)]$, $\bar{\omega}_\sigma(p)$ ve $\bar{\bar{\omega}}_\sigma(p)$ uzaylarına genişletildi ve modülüs fonksiyonlar uygulandı.

Anahtar Kelimeler: İnvaryant yakınsaklık, dizi uzayları, modülüs fonksiyonu.

The Space of Modulus Functions Defined by Invariant Convergence

ABSTRACT: In this study, some scopes are established by defining some sequence spaces with the help of invariant convergence. Just as the spaces ℓ^σ and $\ell^{\sigma\sigma}$ are generalized to the spaces $\ell^\sigma(p)$ and $\ell^{\sigma\sigma}(p)$, so do the spaces $[\omega_\sigma]$, $\bar{\omega}_\sigma$ and $\bar{\bar{\omega}}_\sigma$ it has been extended to the spaces $[\omega_\sigma(p)]$, $\bar{\omega}_\sigma(p)$ ve $\bar{\bar{\omega}}_\sigma(p)$ and modulus functions have been implemented.

Keywords: Invariant convergence, sequence spaces, module function.

¹ Hasan KARA ([Orcid ID: 0000-0001-9828-9006](https://orcid.org/0000-0001-9828-9006)), İğdır Üniversitesi, Fen-Edebiyat Fakültesi, Matematik Bölümü, İğdır, Türkiye

^{2*} Dinçer ATASOY ([Orcid ID: 0000-0003-0389-1059](https://orcid.org/0000-0003-0389-1059)), İğdır Üniversitesi, İğdır Meslek Yüksekokulu, Finans - Bankacılık ve Sigortacılık Bölümü, İğdır, Türkiye

*Sorumlu Yazar/Corresponding Author: Dinçer ATASOY, e-mail: dincer.atasoy@igdir.edu.tr

GİRİŞ

Das ve Sahoo (1992) mutlak ve kuvvetli hemen hemen yakınsaklık kavramına dayanan aşağıdaki yeni diz uzaylarını tanımladılar ve incelediler.

$$t_{km} = t_{km}(x) = \frac{x_m + x_{m+1} + \dots + x_{m+k}}{k+1} \text{ ve} \quad (1)$$

$$d_{nm} = d_{nm}(x) = \frac{1}{n+1} \sum_{k=0}^n t_{km}(x) \quad (2)$$

olmak üzere

$$\omega = \{x: \lim_n \frac{1}{n+1} \sum_{k=0}^n t_{km}(X-S) = 0, \text{ m'ye göre düzgün}\} \quad (3)$$

$$[\omega] = \{x: \lim_n \frac{1}{n+1} \sum_{k=0}^n |t_{km}(X-S)| = 0, \text{ m'ye göre düzgün}\} \quad (4)$$

$$\bar{\omega} = \{x: \sum_{k=0}^{\infty} |d_{km} - d_{k-1, m}| = 0, \text{ m'ye göre düzgün yakınsak}\} \quad (5)$$

$$\bar{\bar{\omega}} = \{x: \sup_n \sum_{k=0}^{\infty} |d_{km} - d_{k-1, m}| < \infty\} \text{ (Sahoo, 1992)} \quad (6)$$

Daha sonra Kara (1994) yılında σ - yakınsak uzayını kullanarak özel olarak Das ve Sahoo'nun dizi uzaylarını elde edecek şekilde yeni dizi uzaylarını tanımladı.

$$t_{mn}(x) = \frac{(x_n + T_{\sigma(n)} + T_{\sigma(n)}^2 + \dots + T_{\sigma(n)}^m)}{m+1} \quad (7)$$

$$\omega_{\sigma} = \{x: \lim_k \frac{1}{k+1} \sum_{m=0}^k t_{mn}(X-L) = 0, \text{ n'egöre düzgün}\} \quad (8)$$

$$[\omega_{\sigma}] = \{x: \lim_k \frac{1}{k+1} \sum_{m=0}^k |t_{mn}(X-L)| = 0, \text{ n'egöre düzgün}\} \quad (9)$$

ayrıca

$$\Psi_{kn} = \Psi_{kn}(x) = \frac{1}{k+1} \sum_{m=0}^k t_{mn}(x), \quad \Psi_{-1,n} = t_{-1,n} = x_{n-1} \quad (10)$$

olmak üzere

$$\bar{\omega}f_{(\sigma)} = \{x: \sum_{m=0}^{\infty} f(|\Psi_{mn}(x) - t_{m-1,n}(x)|), \text{ n'egöre düzgün yakınsak}\} \quad (11)$$

$$\bar{\bar{\omega}}f_{(\sigma)} = \{x: \sup_n \sum_{m=0}^{\infty} f(|\Psi_{mn}(x) - \Psi_{m-1,n}(x)|) < \infty\} \text{ (Kara, 1994)} \quad (12)$$

Mursaleen (1983) Banach limitleri yerine invaryant limitleri olarak kuvvetli invaryant dizileri uzayını

$$[V_{\sigma}] = \left\{ x: \frac{\lim_m \sum_{k=1}^m |x_{\sigma^k(n)} - S|}{m} = 0, \text{ n'egöre düzgün} \right\} \text{ (Mursaleen, 1983)} \quad (13)$$

şeklinde tanımlayarak inceledi.

Biz bu çalışmamızda $[\omega_{\sigma}]$, $\bar{\omega}_{\sigma}$ ve $\bar{\bar{\omega}}_{\sigma}$ uzaylarına genelleştirerek modülüs fonksiyon kavramını uygulayarak bir kısım özelliklerini çalışacağız.

MATERYAL VE METOT

Tanım 1: $[0, \infty]$ aralığı üzerinde tanımlı ve aşağıdaki özellikleri sağlayan reel değerli bir f fonksiyonuna modülüs fonksiyonu denir (Nakano, 1953).

- i) $f(x) = 0 \Leftrightarrow x = 0$
- ii) Her $x, y > 0$ için $f(x + y) \leq f(x) + f(y)$
- iii) f , artan
- iv) $f, 0$ da sağdan süreklidir.

Tanım 2: $\sigma: \mathbb{N} \rightarrow \mathbb{N}$ her m, n pozitif tamsayıları için $\sigma^m_{(n)} \neq n$ olacak şekilde bire-bir dönüşüm olan $x = (x_n)$ olmak üzere bir $\Phi: \ell_\infty \rightarrow \mathcal{R}$ lineer fonksiyoneline aşağıdaki özellikleri sağlaması halinde invaryant limit ya da $\sigma -$ limit denir.

- i) Her n için $x_n \geq 0$ ise $\Phi(x) \geq 0$,
- ii) $\Phi(e) = 1$, $e = (1, 1, 1, \dots)$,
- iii) Her $x \in \ell_\infty$ için $\Phi(\{x_{\sigma(n)}\}) = \Phi(x)$

Özel olarak $\sigma(n) = n + 1$ olması halinde Φ bir Banach limitidir.

İnvaryant limitleri eşit olan sınırlı bir diziye invaryant veya $\sigma -$ yakınsak dizi denir. $\sigma -$ yakınsak dizilerin cümlesi v_σ ile gösterilir.

$$\text{Eğer } x = (x_n) \text{ ise } T_x = (Tx_n) = (x_{\sigma(n)}), T_x^2 = (T_x^2) = x_{\sigma^2(n)}, \dots, T_x^m = (T_x^m) = x_{\sigma^m(n)} \text{ dir.} \tag{14}$$

$$t_{mn}(x) = \frac{(x_n + T_{x_n} + T_{x_n}^m)}{m+1} = \frac{(x_n + T_{\sigma(n)} + T_{\sigma^2(n)} + \dots + T_{\sigma^m(n)})}{m+1} \text{ ve } t_{m,n}(x) = 0 \tag{15}$$

olmak üzere $x \in v_\sigma$ olması için gerek ve yeter şart n 'e göre düzgün olarak $\lim_m t_{mn}(x) = L$ limitinin mevcut olmasıdır. Ayrıca $\sigma(n) = n + 1$ olması halinde $\sigma -$ limitleri klasik Banach limitlerine ve v_σ cümlesinde hemen hemen yakınsaklık dizilerin f cümlesine indirgenir (Savaş, 1989 (a)).

Biz bu çalışmamızda $\sigma -$ yakınsak uzaylarına modülüs fonksiyonlarını uygulayarak bazı yeni dizi uzayları tanımlayacağız. Ayrıca Savaş'ın (1989) ℓ^σ uzayını $\ell^\sigma(n)$ uzayına genelleştirdiği gibi $[\omega f_{(\sigma)}], \bar{\omega} f_{(\sigma)}$ ve $\bar{\bar{\omega}} f_{(\sigma)}$ uzayların sırasıyla $[\omega f_{(\sigma)}(p)], \bar{\omega} f_{(\sigma)}(p)$ ve $\bar{\bar{\omega}} f_{(\sigma)}(p)$ uzaylarına genelleştirerek bir kısım özelliklerini inceleyeceğiz (Savaş, 1989 (b)).

Yeni dizi uzayları

$$t_{mn}(x) = \frac{(x_n + x_{\sigma(n)}^1 + x_{\sigma^2(n)}^2 + \dots + x_{\sigma^m(n)}^m)}{m+1} \text{ olmak üzere} \tag{16}$$

$$\omega f_{(\sigma)} = \{x: \lim_k \frac{1}{k} \sum_{m=0}^k f(t_{mn}(X - L)) = 0, n'egöre düzgün\} \tag{17}$$

$$[\omega](f)_\sigma = \{x: \lim_k \frac{1}{k} \sum_{m=0}^k f(|t_{mn}(X - L)|) = 0, n'egöre düzgün\} \tag{18}$$

$$[\omega'](f)_\sigma = \{x: \lim_k \frac{1}{k} \sum_{m=0}^k f(t_{mn}|X - L|) = 0, n'egöre düzgün\} \tag{19}$$

Ayrıca

$$\Psi_{kn} = \Psi_{kn}(x) = \frac{1}{k} \sum_{m=0}^k t_{mn}(x), \quad \Psi_{-1,n} = t_{-1,n} = x_{n-1} \tag{20}$$

olmak üzere

$$\bar{\omega} f_{(\sigma)} = \{x: \sum_{m=0}^{\infty} f(|\Psi_{mn}(x) - t_{m-1,n}(x)|), n'egöre düzgün yakınsak\} \tag{21}$$

$$\bar{\bar{\omega}} f_{(\sigma)} = \{x: \text{Sup}_n \sum_{m=0}^{\infty} f(|\Psi_{mn}(x) - \Psi_{m-1,n}(x)|) < \infty\} \tag{22}$$

Uzaylarını tanımlayalım. Bu uzaylarda $\sigma(n) = n + 1$ olması halinde bu uzaylar $\omega(f)$, $[\omega](f)$, $[\omega'](f)$ ve $\bar{\omega}(f)$, $\bar{\omega}'(f)$ uzaylarına indirgenir. Şimdi bu uzaylar ile ilgili bazı özellikleri inceleyelim.

Teorem 1:

$$[\omega'](f)_\sigma \subset [\omega](f)_\sigma \subset \omega(f)_\sigma \text{ ve limit korunur.} \quad (23)$$

İspat:

$$x \in [\omega'](f)_\sigma \text{ ve } [\sigma](f) - \lim x = [\omega'](f)_\sigma - \lim x = L \text{ olur.} \quad (24)$$

Ayrıca $x \in [\omega'](f)_\sigma$ olduğundan

$$\frac{1}{k+1} f \left| \sum_{m=0}^k (t_{mn}(X-L)) \right| \leq \frac{1}{k+1} \sum_{m=0}^k f |t_{mn}(X-L)| \leq \frac{1}{k+1} \sum_{m=0}^k f(t_{mn}|X-L|) \text{ olur.} \quad (25)$$

Bu da

$$[\omega'](f)_\sigma \subset [\omega](f)_\sigma \subset \omega(f)_\sigma \text{ ve} \quad (26)$$

$$[\omega'](f)_\sigma - \lim x = [\omega](f)_\sigma - \lim x = \omega(f)_\sigma - \lim x = L \quad (27)$$

elde edilir.

Lemma:

$[\omega](f)_\sigma - \lim x = L$ olması için gerek ve yeter şart

i) $\omega(f)_\sigma - \lim x = L$

ii) n 'e göre düzgün olarak

$$\lim_{k \rightarrow \infty} \frac{1}{k+1} \sum_{m=0}^k f(|t_{mn}(X-L) - \Psi_{mn}(X-L)|) = 0 \text{ olmasıdır.} \quad (28)$$

İspat:

$$[\omega](f)_\sigma - \lim x = L \text{ ise } \omega(f)_\sigma - \lim x = L \text{ olduğu açıktır.} \quad (29)$$

Ayrıca

$$\frac{1}{k+1} \sum_{m=0}^k f(|t_{mn}(X-L) - \Psi_{mn}(X-L)|) \quad (30)$$

$$\leq \frac{1}{k+1} \sum_{m=0}^k f \left(|t_{mn}(X-L)| + \frac{1}{k+1} \sum_{m=0}^k \Psi_{mn}(X-L) \right) = \varepsilon_1 + \varepsilon_2 \quad (31)$$

olur. Hipotezden dolayı $k \rightarrow \infty$ giderken n 'e göre düzgün olarak $\varepsilon_1 = 0(1)$ dir. (i) şikkından $m \rightarrow \infty$ giderken n 'e göre düzgün olarak $\varepsilon_2 = 0(1)$ elde ederiz (Lorentz, 1948).

Tersine olarak (i) ve (ii) sağlansın

$$\frac{1}{k+1} \sum_{m=0}^k f(|t_{mn}(X-L)|) \leq \frac{1}{k+1} \sum_{m=0}^k f(|t_{mn}(X-L) - \Psi_{mn}(X-L)|) \quad (32)$$

+ $\frac{1}{k+1} \sum_{m=0}^k f(|\Psi_{mn}(X-L)|)$ eşitsizliğinden $[\omega](f)_\sigma - \lim x = L$ olduğu görülür. Bu da ispatı tamamlar.

Teorem 2:

$$\bar{\omega}(f)_\sigma \subset [\omega](f)_\sigma \text{ dir ve limiti korunur.}$$

İspat:

$x \in \bar{\omega}(f)_\sigma$ olduğunu kabul edelim. n 'e göre düzgün olarak $\sum_{m=0}^k f(|t_{mn}(x) - \Psi_{n-1,n}(x)|) < \infty$ olması $m \rightarrow \infty$ giderken n 'e göre düzgün olarak $\Psi_{mn} \rightarrow 0$ olmasını verir. Buradan $x \in \bar{\omega}(f)_\sigma$ olması $\omega(f)_\sigma - \lim x = L$ olacak şekilde L 'nin varlığını gerektirir. Böylece $x \in [\omega](f)_\sigma$ olduğunu ispatlamak için Lemmayı kullanarak sadece $k \rightarrow \infty$ giderken n 'e göre düzgün olarak $\frac{1}{k+1} \sum_{m=0}^k f(|t_{mn}(X-L) - \Psi_{mn}(X-L)|) \rightarrow 0$ olduğunu göstereceğiz. Ayrıca

$$t_{kn} - \Psi_{kn} = t_{kn} - \frac{1}{k+1} \sum_{m=0}^k t_{mn} = k(\Psi_{kn} - \Psi_{k-1,n}) \text{ dir (Mısra, 1988).} \tag{33}$$

Böylece

$$\frac{1}{k+1} \sum_{m=0}^k f(|t_{mn} - \Psi_{mn}|) = \frac{1}{k+1} \sum_{m=0}^k f(|t_{mn} - t_{m-1,n}|) \tag{34}$$

olur.

$x \in \bar{\omega}(f)_\sigma$ olduğundan her k ve n için

$$f(V_{kn}) = \sum_{m=k}^{\infty} f(|\Psi_{mn} - \Psi_{m-1,n}|) \tag{35}$$

sonludur. n 'e göre düzgün olarak $k \rightarrow \infty$ için $f(V_{kn}) \rightarrow 0$ dir.

$f(V_{mn} - V_{m+1,n}) = f(|\Psi_{mn} - \Psi_{m-1,n}|)$ olduğundan dolayı göstermek istediğimiz (34) den çıkar (35) denklemini kullanarak

$$\frac{1}{k+1} \sum_{m=0}^k f(|t_{mn}(X-L) - \Psi_{mn}(X-L)|) = \tag{35}$$

$$= \frac{1}{k+1} \sum_{m=0}^k mf(V_{mn} - V_{m+1,n}) \tag{36}$$

$$= \frac{1}{k+1} \sum_{m=0}^k f(V_{m+1,n} - V_{k+1,n}) = 0(1) \tag{37}$$

olduğu görülür. Bu da teoremi ispatlar.

BULGULAR VE TARTIŞMA

Teorem 3:

$\bar{\omega}(f)_\sigma \subset \bar{\bar{\omega}}(f)_\sigma$ dir ve limiti korunur.

İspat:

$x \in \bar{\omega}(f)_\sigma$ olsun . bu takdirde

$\sup_n \sum_{m=0}^{\infty} f(|\Psi_{mn} - \Psi_{m-1,n}|) < M$ olduğunu göstermeliyiz.

$x \in \bar{\omega}(f)_\sigma$ iken her n için

$$\sum_{m=0}^{\infty} f(|\Psi_{mn} - \Psi_{m-1,n}|) < 1 \tag{1.3}$$

olacak şekilde en az bir p tamsayısı vardır (Sahoo, 1992). Böylece m sabit olmak üzere her n için

$$f(|\Psi_{mn} - \Psi_{m-1,n}|) < 1 \tag{1.4}$$

olur.

$$f(\Psi_{kn} - \Psi_{k-1,n}) = \frac{1}{k(k+1)} \sum_{m=0}^k f(t_{mn} - t_{m-1,n})$$

$$k \cdot (k+1) f(\Psi_{kn} - \Psi_{k-1,n}) = \sum_{m=0}^k f(t_{mn} - t_{m-1,n}) \tag{1.5}$$

olduğundan (Maddox, 1979).

$$(k+1)f(\Psi_{kn} - \Psi_{k-1,n}) - (k-1)f(\Psi_{k-1,n} - \Psi_{k-2,n}) = f(t_{kn} - t_{k-1,n}) \tag{1.6}$$

olur

$$\leq (k+1) + (k-1) = 2k = M(k)$$

elde edilir. Böylece (1.4) ve (1.6) den her $k > p$ sabit ve bütün n 'ler için

$$f(|t_{kn} - t_{k-1,n}|) \leq M(k) \tag{1.7}$$

olduğu görülür. Burada $M(k)$, k 'ya bağlı bir sabittir. Yine t_{kn} tanımından

$$f(t_{kn} - t_{k-1,n}) = \frac{1}{k(k+1)} \sum_{m=1}^k mf(x_{\sigma(n)}^m - x_{\sigma(n)}^{m-1}) \tag{1.8}$$

elde edilir. Buradan

$$k(k+1)f(t_{kn} - t_{k-1,n}) = \sum_{m=1}^k mf(x_{\sigma(n)}^m - x_{\sigma(n)}^{m-1}) \text{ olur. Dolayısıyla,}$$

$$(k+1)f(t_{kn} - t_{k-1, n}) - (k-1)f(t_{k-1, n} - t_{k-2, n}) = f(x_{\sigma(n)}^k - x_{\sigma(n)}^{k-1})$$

$$f(x_{\sigma(n)}^k - x_{\sigma(n)}^{k-1}) = f(a_{\sigma(n)}^k) \text{ alırsak}$$

$$(k+1)f(t_{kn} - t_{k-1, n}) - (k-1)f(t_{k-1, n} - t_{k-2, n}) = f(a_{\sigma(n)}^k) \quad (1.9)$$

elde edilir. Böylece (1.7) den her bir $k > p$ sabit olduğundan her n için

$$f(|a_{\sigma(n)}^k|) \leq (k+1) + (k-1) = M(k) \text{ den}$$

$$f(|a_{\sigma(n)}^k|) \leq M(k) \quad (1.10)$$

elde edilir. Şimdi $k = p + 1$ alalım.

$M = \max \{M(p+1), f(|a_{\sigma(n)}^1|), f(|a_{\sigma(n)}^2|), \dots, f(|a_{\sigma(n)}^{p+1}|)\}$ olmak üzere (1.10) dan bütün k 'leri için

$$f(|a_{\sigma(n)}^k|) \leq M \quad (1.11)$$

olduğu görülür. (1.8) den her k, n için

$$f(t_{kn} - t_{k-1, n}) \leq M \quad (1.12)$$

ve dolayısıyla (1.5), (1.12) den her k, n için

$$f(|\Psi_{kn} - \Psi_{k-1, n}|) \leq M \text{ olduğu görülür ki bu da ispatı tamamlar.}$$

SONUÇ

Bu çalışmada σ - yakınsak uzaylarına modülüs fonksiyonlarını uygulayarak bazı yeni dizi uzayları tanımlandı. Ayrıca Savaş'ın (1989(a) ve 1989 (b)) ℓ^σ uzayını $\ell^\sigma(n)$ uzayına genelleştirdiği gibi $[\omega_{(\sigma)}], \bar{\omega}_{(\sigma)}$ ve $\bar{\bar{\omega}}_{(\sigma)}$ uzayların sırasıyla $[\omega_{(\sigma)}(p)], \bar{\omega}_{(\sigma)}(p)$ ve $\bar{\bar{\omega}}_{(\sigma)}(p)$ uzaylarına genelleştirerek bir kısım özelliklerini incelendi. Bu çalışmada invariant yakınsaklık yardımı ile bazı dizi uzayları tanımlanarak bazı kapsamlar kuruldu. ℓ^σ ve $\ell^{\sigma\sigma}$ uzaylarının $\ell^\sigma(p)$ ve $\ell^{\sigma\sigma}(p)$ uzaylarına genelleştirildiği gibi $[\omega_\sigma], \bar{\omega}_\sigma$ ve $\bar{\bar{\omega}}_\sigma$ uzaylarını da $[\omega_\sigma(p)], \bar{\omega}_\sigma(p)$ ve $\bar{\bar{\omega}}_\sigma(p)$ uzaylarına genişletildi ve modülüs fonksiyonlar uygulandı.

Çıkar Çatışması

Makale yazarları aralarında herhangi bir çıkar çatışması bulunmamaktadır.

Yazar Katkısı

Yazarlar makaleye eşit oranda katkı sağlamışlardır.

KAYNAKLAR

- Kara H, 1994. İnvaryant Yakınsaklık Yardımıyla Tanımlanan Dizi Uzayları, Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü Matematik Anabilim, Dalı Doktora Tezi (Basılmış).
- Lorentz G, 1948. A Contribution to The Theory of Divergent Secunces. Acta Mathematica, 80: 167-190.
- Maddox IJ, 1979. On Strong Alost Convergence. Mathematical Proceedings of the Cambridge Philosophical Society. 85: 345-350.
- Mısra GD, 1988. Absolute Almost Convegence With and Index. Di Matematica Serie-VII, 8: 501-510.
- Mursaleen M, 1983. On some new invariant matrix methods of summability. Quarterly Journal of Mathematics, 34: 77-80.
- Nakano H, 1953. Concave Modulars. Japan Journal of Mathmatics Society, 29-49.
- Sahoo GD, 1992. On Some Squence Spaces. Journal of Mathmatics Analysis and Aplications, 164: 381-398.
- Savaş E, 1989. Some Sequence Spaces Involving Invariant Means, Indian Journal of Mathmatics, 31(1): 140-145.
- Savaş E, 1989. Strongly σ - Convergent Segueneces. Bulletin Calcuta Mathematical Society, 81: 295-300.